

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Кафедра державного управління
документознавства та інформаційної діяльності

СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

збірник наукових праць
Випуск 1-2, 2015 р.

Рівне – 2015

УДК 330.101.5**Сазонець І.Л.,**

д.е.н., проф., завідувач кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності

Національний університет водного господарства та природокористування

Березюк Г.О.,

аспірант кафедри міжнародної економіки

Національний університет водного господарства та природокористування

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА АКТИВІЗАЦІЮ СОЦІАЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ**Sazonets I.L.,**

Prof., Head of the Department of Public Administration, Documentation and information activities

National University of Water and Environmental Engineering

Bereziuk H.O.,

Post-graduate Student of the Department of International Economics

National University of Water and Environmental Engineering

SYSTEMATICS FACTORS OF INFLUENCE ON REVITALIZATION SOCIAL INVESTMENT IN THE ENTERPRISE

У статті визначено галузевий розріз підприємств, знайомих з концепцією соціального інвестування, обґрунтовано складові поняття соціально-інвестиційного бізнесу серед підприємств України.

The article identified the sectoral section of companies who are familiar with the concept of social investment, reasonably components of the concept of social and business investment among enterprises of Ukraine.

Ключові слова: концепція, соціальне, інвестування, складові, поняття, соціально-інвестиційний бізнес.
Keywords: The concept of social investing, components, concept, social and investment business.

Вступ

Важливість і актуальність розвитку соціально-інвестиційного бізнесу в Україні зумовлені низкою обставин, головною з яких є підвищення значущості нематеріальних аспектів економічного зростання, пов'язаних з розвитком людського потенціалу та соціальної інфраструктури. Конкурентоспроможність фірм, що діють як на світовому ринку, так, і в рамках національних економік на сьогодні в більшій мірі визначається факторами, що лежать на стороні

якості, а не ціни. Найбільш істотним з них є здатність до інновацій і сприйняттю новітніх технологічних досягнень, в основі якої лежить людський, інтелектуальний, соціальний капітал, тобто якість робочої сили і мотивації працівників. Такі обставини задають економічні імперативи соціалізації бізнесу. Головною причиною підвищення уваги до розвитку соціальних функцій підприємств є перегляд традиційних поглядів на концепцію соціальної політики с позиції розширення кола її суб'єктів. Приблизно

до 1970-х років бізнес брав переважно фінансову участь у вирішенні соціальних проблем, сплачуючи податки і сприяючи реалізації благодійних програм. Конкретні механізми задоволення соціальних потреб залишалися прерогативою держави та інститутів суспільства. В останні роки в найбільш розвинених країнах були вироблені досить високі стандарти соціальної захищеності населення, пов'язані з не менш високим рівнем державних соціальних витрат. Такі тенденції демографічного і соціально-економічного розвитку, як старіння населення, дестабілізація зайнятості (у зв'язку з зростанням її гнучких і не стандартних форм і зменшенням частки стабільно зайнятих у державному і корпоративному секторах), падіння престижності кваліфікованої індустріальної праці, посилюють диференціацію умов та оплати праці різних категорій працівників, збільшують утриманські навантаження на найбільш активну частину населення, загостряють соціальну складову економіки. Для підтримки сформованого рівня соціальних гарантій необхідне подальше зростання обсягу інвестицій, які вже не можна забезпечити тільки за рахунок коштів державного бюджету. Потрібна розробка принципово нових механізмів розвитку соціальної сфери. Тому значний інтерес та практичну цінність становить систематизація сучасних тенденцій застосування соціальних інвестицій підприємницькими структурами в економіку України.

Аналіз останніх досліджень та постановка завдання

Методичні та практичні питання, що відповідають вище авторській проблематиці відповідають опрацювання таких вчених як: Євтушенко В.А. [1], Кашин В.А. [2], Нещадін А.М. [2], Сазонець І.Л. [4], Строкович А.В. [9],

Тулчинський Г.С. [2], Ястремська О.М. [9]. Разом з цим в контексті визначення сучасних тенденцій застосування соціальних інвестицій підприємницькими структурами слід обґрунтувати сучасний стан ефективності залучення соціальної через оцінку динаміки розвитку соціальної інфраструктури та визначити наскільки є доцільними соціально орієнтовані програми та проекти, що залучають підприємств. Для цього доцільно обґрунтувати основні критерії оцінки соціальної інфраструктури. Визначити як вплинули реалізовані проекти та програми соціального інвестування на розвиток соціальної інфраструктури.

Результати дослідження

Більшість українських підприємств знають про концепцію соціального інвестування. Як показують результати дослідження асоціації благодійників України, поінформованість про концепцію соціального інвестування не залежить від розміру підприємств. Майже однакова кількість великих, середніх і малих підприємств відповіли позитивно на питання, чи чули вони про соціальну відповідальність бізнесу та (відповідно 79.2%, 78.5% і 78.1%). Поінформованість підприємств про соціальну відповідальність бізнесу також не залежить від форми власності. З невеликою перевагою акціонерні підприємств (91.5%) випереджають по цьому показнику державні (88%), приватні з декількома власниками (78.5%) та приватні з одним власником (74.8%). Найменша поінформованість про соціальну відповідальність бізнесу характерна для підприємств транспорту та тих, що надають побутові і комунальні послуги – 52.9% і 57.5%. Загалом галузевий розріз підприємств, знайомих з концепцією соціального інвестування представлено на рис. 1.

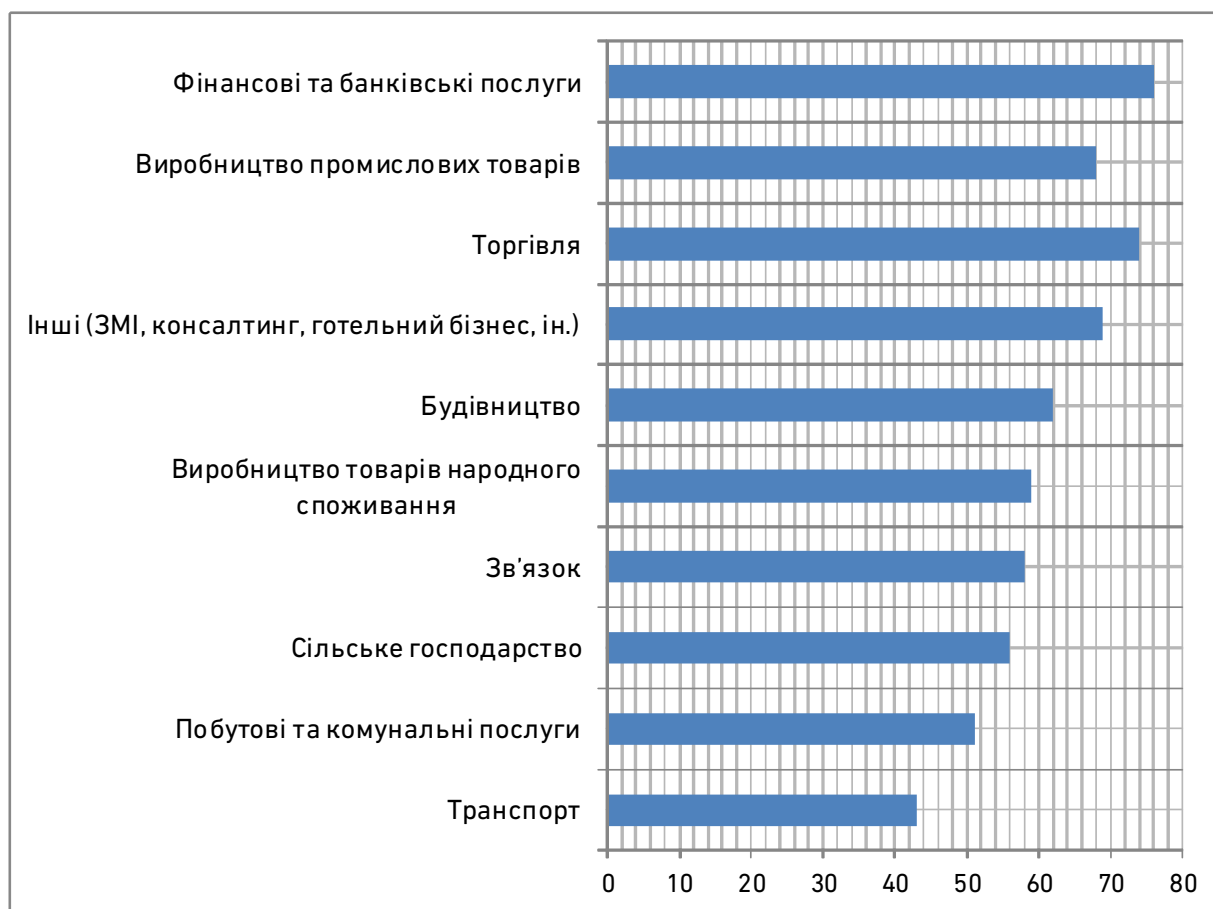

Рис. 1. Галузевий розріз підприємств, знайомих з концепцією соціального інвестування (% підприємств) [2]

Систематизація статистичних узагальнень центру перспективних соціальних досліджень Міністерства соціальної політики України та НАН України свідчить, що українських підприємств під соціальним інвестуванням розуміють впровадження соціальних програм поліпшення умов праці персоналу (65.5%), розвиток персоналу і його навчання (63.2%), благодійну допомогу громадськості (56%), етичне відношення до покупців (49.5%) Отримані дані не співпадають з існуючою думкою про те, що програми соціального інвестування асоціюються в суспільстві насамперед з доброчинністю. Зміщення акцентів у бік внутрішніх соціальних програм підприємств, спрямованих на

працівників, можна віднести до специфіки розвитку програм соціального інвестування в Україні. Як форму соціальної відповідальності бізнесу її визнали 786 підприємств із 1221 опитаних. Одним з пояснень цього може служити сформована на даний момент в Україні висока залежність ефективності роботи підприємств від продуктивності праці працівників, та їх лояльності до своїх підприємств. Не зважаючи на наявність безробіття в Україні, у підприємств залишається гострою потреба в кваліфікованій і професійній робочій силі. Складові поняття соціально-інвестиційного бізнесу серед підприємств України представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Складові поняття соціально-інвестиційного бізнесу серед підприємств України (% підприємств), складено автором на основі [3]

Способи залучення соціальних інвестицій	Відсотки
Впровадження соціальних програм поліпшення умов праці власного персоналу	65.5
Навчання/розвиток персоналу	63.2
Благодійна допомога	56.0
Застосування в політиці підприємств принципів етичного та відповідального ставлення до споживачів	49.5
Участь в регіональних програмах розвитку	32.3
Реалізація екологічних програм	29.8
Політика дотримання прав акціонерів або/інвесторів	20.8
Відкрите подання інформації про діяльність підприємств	18.7

Третина опитаних підприємств відносять до соціального інвестування участь у регіональних програмах розвитку і здійснення екологічних проектів. Слід підкреслити, що близько однієї п'ятої опитаних підприємств розглядає відкрите надання інформації про діяльність підприємств як прояв соціальної відповідальності бізнесу. При чому такої позиції найбільше притримуються великі підприємства, серед них на цю форму вказали 21.8%. Проте, це досить низький показник, з огляду на те, що серед великих підприємств значну частку представляють відкриті акціонерні товариства, для яких розкриття інформації є законодавчо визначеною умовою (щорічна публікація звітів) і тому, повинно бути нерозривно пов'язано з їх бізнес-практикою. Відповідальне ставлення до навколишнього середовища також не стало добре усвідомленою необхідністю в системі соціального інвестування підприємств. Менше третини підприємств (29.8%) назвали реалізацію екологічних проектів, як форму соціального інвестування. Побічно це свідчить про те, що у своїй більшості підприємств не почувають себе соціально відповідальними за рішення екологічних проблем.

Значна кількість підприємств у Києві, Львові та Дніпропетровську розуміє соціальну відповідальність як поліпшення умов праці персоналу, впровадження для нього соціальних

програм, розвиток працівників та застосування підприємством принципів етичного та відповідального ставлення до споживачів. Бізнес структури у Києві продемонстрували більш високу поінформованість про можливі форми соціальної відповідальності, ніж підприємства інших регіонів. Однак, у Дніпропетровську й області відзначається найвищий відсоток підприємств (28.8%), що відносять розкриття інформації до форм відповідальності бізнесу перед суспільством. У цьому ж регіоні відзначається найбільша кількість підприємств (38.9%), що вважають відповідальністю бізнесу участь у регіональних програмах розвитку. Крім того, можна зробити висновок, про те, що в даному регіоні в середовищі підприємств поширене уявлення про важливе значення участі бізнесу в соціально-економічному благополуччі регіону. Немає значної розбіжності в уявленні про те, що є соціальною відповідальністю бізнесу та соціальним інвестуванням, між підприємствами із різним типом власності. Складові поняття соціально-інвестиційного бізнесу серед підприємств за регіонами представлено в таблиці 2. Однак, значно більша кількість державних підприємств вважає, що впровадження екологічних програм – це відповідальне ставлення бізнесу. Цей рівень – 78.2% – істотно відрізняється від показника

33.0% – частки підприємств, заснованих підприємств і 25.4% – частки підприємств з декількома власниками, 28.5% – акціонерних одним власником [6].

Таблиця 2

Складові поняття соціально-інвестиційного бізнесу серед підприємств України, розподіл за регіонами (% підприємств) [7]

Показник	Київ та Київська область	Львів та Львівська а область	Дніпропетровськ та Дніпропетровська область	Донецьк та Донецька область	Одеса та Одеська область	Харків та Харківська область
Впровадження соціальних програм поліпшення умов праці для власного персоналу	71.5	66.0	63.0	49.4	64.6	66.5
Навчання/розвиток персоналу	76.3	62.8	63.4	40.6	49.1	54.9
Благодійна допомога	65.6	57.2	46.2	57.8	45.4	37.9
Застосування в політиці підприємств принципів етичного та відповідального становища до споживачів	60.6	47.8	44.3	25.4	46.6	49.1
Участь в регіональних програмах розвитку	36.4	20.2	38.9	29.4	21.8	33.6
Реалізація екологічних програм	32.3	36.8	43.2	16.6	17	25.0
Політика дотримання прав акціонерів або/інвесторів	26.5	20.1	21.8	10.8	15.2	16.2
Відкрите подання інформації про діяльності підприємств	23.1	21.7	28.8	5.2	8.5	13.3

Таку значну розбіжність можна пояснити тим, що турбота про навколишнє середовище в українському суспільстві лежить великою мірою на «плечах» держави [7].

Висновки

Отже, в процесі обґрунтування сучасного стану ефективності залучення соціальної через оцінку динаміки розвитку соціальної інфраструктури та визначення доцільності

соціально орієнтованих програм та проектів, що залучають підприємств було розроблено наступні результати. По-перше, в результаті авторського дослідження виявлено, що застосування концепції соціального інвестування в Україні актуальне загалом для холдингових та корпоративних структур. По-друге, виявлено, що значна кількість

аналізованих підприємств не зацікавлені у розвитку соціального інвестування а застосовують залучення соціальних проєктивлише для підвищення іміджу та піару. Таке твердження підтверджується низькими показниками за такими складовими як: частки соціальних інвестицій в сумарному обсязі прибутку до оподаткування; середньорічний обсяг соціальних інвестицій, що припадає на одного працівника корпорації. В таких умовах доведено, що незважаючи на зростання показників корпоративної соціальної відповідальності та соціального інвестування в останні роки в Україні, на жаль підприємств які насправді реалізують принципи соціальної відповідальності не так багато як декларується офіційними джерелами. Підприємствами, що дійсно залучають концепцію соціального інвестування можна назвати лише підприємства сфери послуг. Ці підприємства загалом мають національний капітал і значно менші за обсягами прибутків ніж транснаціональні корпорації, що позиціонують і конкурують з національними підприємствами. Тому пріоритетною є напрям формування механізмів додержання таких форм соціально-інвестиційного бізнесу, що не просто дозволяє підприємствам максимізувати прибутки, а розвивати соціально-економічну інфраструктуру економіки України.

Список використаних джерел

1. Євтушенко В. А. Оцінка корпоративної соціальної відповідальності: методи, об'єкти, показники [Електронний ресурс] / В. А. Євтушенко // Вісник Національного технічного університету "ХПІ". Технічний прогрес та ефективність виробництва. – 2013. – № 46. – С. 53–63. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vcpitp_2013_46_8.pdf
2. Методика оценки эффективности корпоративной социальной политики (социальных инвестиций и социального партнерства) / В. Кашин, А. Нецадин, Г. Тульчинский // Человек и труд. – 2012. – № 5. [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://www.chelt.ru/2011/5-09/nes4adin509.html/>
3. Офіційний сайт Центру «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://csr-ukraine.org/>
4. Сазонець І. Л. Економічна політика ТНК: навч. посіб. / І. Л. Сазонець, Ю. М. Варич; Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. — Донецьк : Юго-Восток, 2009. – 318 с.
5. Статистика діяльності корпорацій України та її регіонів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21CNR=20&Z21ID=
6. Статистика діяльності корпорації ДТЕК [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dtek.com/ru/about-us/corporate-governance#.U5mkCkApXfJ>
7. Соціально-економічний розвиток України за 2013 рік [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. – Режим доступу до сторінки: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
8. Українські кластери [Електронний ресурс] / Сайт об'єднання учасників українських регіональних кластерів. – Режим доступу до сторінки: <http://ucluster.org/>.
9. Ястремская Е. Н., Строкович А. В. Проблемы эффективности вложения инвестиций. ХГЭУ. Деп. в ГНТБ Украины ИНИОН от 17.07.96 № 1. – С. 89–96.

References

1. Yevtushenko V. A. (2013) "Evaluation of Corporate Social Responsibility: methods, objects, parameters" *Visnyk Natsional'noho tekhnichnoho universytetu "KhPI". Tekhnichnyj prohres ta efektyvnist' vyrobnytstva*, vol. 46. Available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vcpitp_2013_46_8.pdf (Accessed 4 Aug 2013)
2. Kashin V., Neshhadin A., Tul'chinskij G. (2012) "Methods of assessing the effectiveness of corporate social policy (social investment and social partnership)" *Chelovek i trud*, vol. 5. Available at: <http://www.chelt.ru/2011/5-09/nes4adin509.html/> (Accessed 4 Aug 2013)
3. The official website of the Center (2013), "Corporate Social Responsibility". available at: <http://csr-ukraine.org/> (Accessed 4 Aug 2013)
4. Sazonets' I.L., Varych V.M. (2009), Sutnist' ta osnovni kontseptsii diial'nosti TNK v umovakh hlobalizatsii [The nature and basic concepts of TNC

activities in the context of globalization], *Vydavnytstvo Yuho-Vostok*, pp. 201-211

5. The e-library site (2014), "Statistics of corporations of Ukraine and its regions", available at: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21CNR=20&Z21ID= (7 January 2014)

6. Official site of the company "DTEK" (2013), "Report social investment", available at: <http://www.dtek.com/ru/about-us/corporate-governance#.U5mkCkApXfJ> (5 January 2014)

7. State statistics Committee of Ukraine (2013), "Socio-economic development of Ukraine", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. (5 January 2014)

8. Official site of the Ukrainian association of regional clusters (2013), "Ukrains'ki klasteri" available at: <http://ucluster.org/>. (Accessed 4 Aug 2013)

9. Yastremskaia E.N., Stokovych A.V. (1996), "Problems of efficiency of investments", *KhHEU. Dep. v HNTB Ukrayny YNYON*, vol. 1, pp. 89-96.

УДК 330.3

Сардак С.Е.,

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіки та управління національним господарством

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

КОНЦЕПТ І ПРІОРИТЕТИ СПРЯМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Sardak S.E.,

Doctor of Economics, Associate Professor, Professor of Economics and Management of National Economy

Dnipropetrovsk National University named after Oles Gonchar

CONCEPT AND PRIORITY OF SOCIO-ECONOMIC POLICY IN UKRAINE

У статті розглянуто методологічні підходи до спрямування соціально-економічної політики в Україні. Розроблено концептуальні положення парадигми соціально-економічного розвитку України у XXI ст. з урахуванням загальносвітових тенденцій розвитку суспільства. Визначено пріоритетні сфери господарювання в Україні.

The article deals with the methodological approaches to the direction of socio-economic policy in Ukraine. The conceptual provisions of the paradigm of socio-economic development of Ukraine in the XXI century are developed. Taking into account global trends of society development. Priority areas of management in Ukraine are determined.

Ключові слова: державне управління, Україна, соціально-економічний розвиток, парадигма, світогляд, ідеологія, принципи, пріоритети господарювання.

Вступ

Динамічні зміни у науково-технічній, економічній, політичній та соціально-культурній сферах, які відбулися у минулому сторіччі (відкриття нових технологій, формування наддержавних інститутів у світовій економіці,

руйнування традиційних і побудова нових суспільних устроїв, виникнення нових країн, перерозподіл влади та ресурсів тощо) призвели до виникнення загальносвітових проблем людства (екологічні, демографічні, міграційні, культурні, нестача ресурсів, диспропорції